COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 19.6.2024
COM(2024) 615 final

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare ale Lituaniei

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 615 final}

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare ale Lituaniei

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului[1], în special articolul 3 alineatul (3),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului[2], care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență, a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul de redresare și reziliență oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de UE. În concordanță cu prioritățile semestrului european, mecanismul ajută la realizarea redresării economice și sociale și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, în special pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul UE și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale.

(2) Regulamentul privind REPowerEU[3], adoptat la 27 februarie 2023, vizează eliminarea dependenței UE de importurile de combustibili fosili din Rusia, ceea ce va contribui la

[1] JO L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

[3] Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din

realizarea securității energetice și la diversificarea aprovizionării UE cu energie, sporind, în același timp, utilizarea surselor regenerabile de energie și crescând capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică. Lituania a adăugat un nou capitol privind REPowerEU în planul său național de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor REPowerEU.

(3) La 16 martie 2023, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”[4], pentru a fundamenta deciziile în materie de politică și pentru a crea condițiile-cadru de stimulare a creșterii. Comunicarea definește competitivitatea pe baza a nouă factori determinanți care se consolidează reciproc. Printre acești factori determinanți, accesul la capitalul privat, cercetarea și inovarea, educația și competențele, precum și piața unică apar ca priorități de politică esențiale pentru reforme și investiții în vederea abordării provocărilor actuale în materie de productivitate, precum și în vederea consolidării competitivității pe termen lung a UE și a statelor sale membre. La 14 februarie 2024, Comisia a prezentat, în urma acestei comunicări, Raportul anual privind piața unică și competitivitatea[5]. Raportul detaliază punctele forte și provocările concurențiale cu care se confruntă piața unică europeană, urmărind evoluțiile anuale în funcție de cei nouă factori determinanți ai competitivității care au fost identificați.

(4) La 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2024[6], care marchează începutul ciclului semestrului european din 2024 pentru coordonarea politicilor economice. La 22 martie 2024, Consiliul European a aprobat prioritățile analizei, care vizează cele patru dimensiuni ale sustenabilității competitive. Totodată, la 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2024, în care nu a identificat Lituania ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate de dezechilibre sau care pot fi în pericol de a fi afectate de dezechilibre și pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat un aviz privind proiectul de plan bugetar pentru 2024 al Lituaniei. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, care a fost adoptată de Consiliu la 12 aprilie 2024, precum și Propunerea de raport comun pentru 2024 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor privind ocuparea forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale, care a fost adoptată de Consiliu la 11 martie 2024.

(5) La 30 aprilie 2024, a intrat în vigoare noul cadru de guvernanță economică al UE. Cadrul include noul Regulament (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului. Cadrul include, totodată, Regulamentul (CE) nr. 1467/97 privind punerea în aplicare a procedurii de deficit excesiv, cu modificările ulterioare, și

---

planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE, (JO L 63, 28.2.2023, p. 1) ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

Directiva 2011/85/UE privind cadrele bugetare ale statelor membre[7], cu modificările ulterioare. Obiectivele noului cadru sunt asigurarea sustenabilității datoriei publice și a unei creșteri durabile și favorabile incluziunii printr-o consolidare bugetară treptată și prin realizarea de reforme și investiții. Cadrul promovează asumarea responsabilității la nivel național și pune un accent mai puternic pe politicile pe termen mediu, în combinație cu o aplicare mai eficace și mai coerentă. Fiecare stat membru ar trebui să prezinte Consiliului și Comisiei un plan bugetar-structural național pe termen mediu. Planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu conțin angajamentele fiscal-bugetare, în materie de reforme și de investiții ale statelor membre și acoperă un orizont de planificare de 4 sau 5 ani, în funcție de durata obișnuită a legislaturii naționale. Traiectoria cheltuielilor nete[8] care este indicată în planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu ar trebui să respecte cerințele prevăzute în Regulamentul (UE) 2024/1263, inclusiv pe cele referitoare la plasarea sau menținerea datoriei publice pe o traiectorie descendentă plauzibilă cel târziu până la sfârșitul perioadei de ajustare sau la menținerea acesteia la niveluri prudente, sub 60 % din PIB, și la aducerea și/sau menținerea deficitului public sub nivelul de referință de 3 % din PIB pe termen mediu. În cazul în care un stat membru se angajează să realizeze un set relevant de reforme și investiții în conformitate cu criteriile stabilite în Regulamentul (UE) 2024/1263, perioada de ajustare poate fi prelungită cu maximum trei ani. Pentru a sprijini elaborarea planurilor respective, la [21 iunie] 2024, Comisia urmează să furnizeze statelor membre orientări cu privire la conținutul planurilor și al rapoartelor anuale privind progresele înregistrate pe care acestea vor trebui să le prezinte ulterior și, în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul (UE) 2024/1263, le va transmite orientări tehnice privind ajustările fiscal-bugetare necesare (traiectoriile de referință și informații tehnice, după caz). Statele membre ar trebui să prezinte planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu până la 20 septembrie 2024, cu excepția cazului în care statul membru în cauză și Comisia convin să prelungească termenul cu o perioadă de timp rezonabilă. Statele membre ar trebui să asigure implicarea parlamentelor lor naționale și consultarea instituțiilor fiscal-bugetare independente, a partenerilor sociali și a altor părți interesate de la nivel național, după caz.

(6) În 2024, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să evolueze în paralel cu punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență. Implementarea integrală a planurilor de redresare și reziliență rămâne esențială pentru îndeplinirea priorităților de politică din cadrul semestrului european, întrucât planurile respective contribuie la abordarea eficace a tuturor provocărilor care au fost identificate în cadrul recomandărilor relevante specifice fiecărei țări și emise în ultimii

[7] Regulamentul (UE) 2024/1264 al Consiliului din 29 aprilie 2024 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1467/97 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv (JO L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) și Directiva (UE) 2024/1265 a Consiliului din 29 aprilie 2024 de modificare a Directivei 2011/85/UE privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre (JO L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[8] Cheltuielile nete, astfel cum sunt definite la articolul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263 al Consiliului din 29 aprilie 2024 (JO L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). „Cheltuieli nete” înseamnă cheltuielile publice, excluzând (i) cheltuielile cu dobânzile, (ii) măsurile discreționare privind veniturile, (iii) cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, (iv) cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune, (v) elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj și (vi) măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.

ani sau la abordarea eficace a unui subset semnificativ al provocărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020, 2022 și 2023 rămân la fel de relevante și pentru planurile de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.

(7) La 14 mai 2021, Lituania a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La 28 iulie 2021, Consiliul a adoptat Decizia de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Lituaniei[9], care a fost modificată la 9 noiembrie 2023 în conformitate cu articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241, pentru a actualiza contribuția financiară maximă aferentă sprijinului financiar nerambursabil, precum și pentru a include capitolul privind REPowerEU[10]. Eliberarea tranșelor este condiționată de o decizie a Comisiei, adoptată în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, conform căreia Lituania a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Atingerea în mod satisfăcător a acestor jaloane și ținte implică faptul că nu s-au înregistrat regrese privind jaloanele și țintele anterioare care fuseseră deja atinse.

(8) Comisia a publicat raportul de țară din 2024 pentru Lituania[11] la 19 iunie 2024. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de Lituania în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost adoptate de Consiliu în perioada 2019-2023 și a făcut bilanțul implementării de către Lituania a planului său de redresare și reziliență. Pe baza acestei analize, în raportul de țară au fost identificate anumite deficiențe, legate de provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de Lituania în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale UE în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU.

(9) Pe baza datelor validate de Eurostat[12], deficitul public al Lituaniei a crescut de la 0,6 % din PIB în 2022 la 0,8 % în 2023, iar datoria publică s-a ridicat de la 38,1 % din PIB, la sfârșitul anului 2022, la 38,3 %, la sfârșitul anului 2023.

(10) La data de 12 iulie 2022, Consiliul a recomandat[13] Lituaniei să ia măsuri pentru a asigura, în 2023, concordanța între creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la

---

9 Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 28 iulie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Lituaniei (10477/2021).

10 Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 23 noiembrie 2023 de modificare a Deciziei de punere în aplicare din 28 iulie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Lituaniei (14637/2023).

11 SWD(2024) 615 final.

12 Euroindicatorii Eurostat, 22.4.2024.

13 Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022 privind Programul național de reformă al Lituaniei pentru 2022 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Lituaniei pentru 2022, JO C 334, 1.9.2022, p. 120.

nivel național și o orientare în ansamblu neutră a politicilor[14], ținând seama de sprijinul continuu, temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterilor abrupte ale prețurilor la energie, precum și persoanelor care fug din Ucraina. S-a recomandat ca Lituania să fie pregătită să ajusteze cheltuielile curente în funcție de evoluția situației. De asemenea, s-a recomandat Lituaniei să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și tranziția digitală, precum și pentru securitatea energetică, ținând seama de inițiativa REPowerEU, inclusiv prin utilizarea Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale Uniunii. Potrivit estimărilor Comisiei, în 2023, orientarea fiscal-bugetară[15] a fost expansionistă, situându-se la 0,6 % din PIB, în contextul unei inflații ridicate. În 2023, creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) a avut o contribuție în general neutră de -0,2 % din PIB la orientarea fiscal-bugetară. Este luată în considerare creșterea (cu 0,1 % din PIB) a costurilor legate de acordarea protecției temporare persoanelor strămutate din Ucraina. Creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național în 2023 a fost în concordanță cu recomandarea Consiliului. Contribuția în general neutră a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național s-a datorat costurilor reduse ale măsurilor de sprijin (specifice și nespecifice) pentru gospodării și întreprinderi, adoptate ca răspuns la creșterile prețurilor la energie (cu 0,9 puncte procentuale din PIB). Salariile, prestațiile sociale și pensiile din sectorul public s-au numărat printre principalii vectori de creștere a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile). Cheltuielile finanțate prin granturi în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și prin alte fonduri ale UE s-au ridicat la 1,2 % din PIB în 2023. Investițiile finanțate la nivel național s-au ridicat la 3,5 % din PIB în 2023, reprezentând o creștere cu 0,9 puncte procentuale în comparație cu 2022. Lituania a finanțat investiții suplimentare prin intermediul Mecanismului de redresare și reziliență și al altor fonduri ale UE. Lituania a finanțat investițiile publice pentru tranziția verde și cea digitală, precum și pentru securitatea energetică, spre exemplu instalarea a patru instalații de stocare a energiei pentru a asigura securitatea și stabilitatea sistemului de energie electrică lituanian, care sunt finanțate parțial din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE.

(11) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024, se estimează că PIB-ul real va crește cu 2,0 % în 2024 și cu 2,9 % în 2025, iar inflația IAPC se va situa la 1,9 % în 2024 și la 1,8 % în 2025.

(12) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024 se estimează un deficit public de 1,8 % din PIB în 2024 și o creștere a ponderii datoriei publice în PIB la 38,9 % până la sfârșitul anului 2024. Creșterea deficitului în 2024 reflectă creșteri ale cheltuielilor care nu sunt pe deplin corelate cu creșterea veniturilor. Cheltuielile sunt în creștere ca

[14] Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, creșterea potențială a producției pe termen mediu a Lituaniei în 2023, care este utilizată pentru a măsura orientarea fiscal-bugetară, este estimată la 10,5 % în termeni nominali, întemeindu-se pe rata medie de creștere potențială reală pe 10 ani și pe deflatorul PIB din 2023.

[15] Orientarea fiscal-bugetară este definită ca o măsură a variației anuale a poziției bugetare subiacente a administrației publice. Scopul său este de a evalua impulsul economic generat de politicile fiscal-bugetare, atât cele finanțate la nivel național, cât și cele finanțate de la bugetul UE. Orientarea fiscal-bugetară este măsurată ca diferența dintre (i) creșterea potențială pe termen mediu și (ii) variația cheltuielilor primare, fără măsurile discreționare privind veniturile (și excluzând măsurile de urgență temporare legate de criza provocată de pandemia de COVID-19) și incluzând cheltuielile finanțate printr-un sprijin nerambursabil (granturi) din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale Uniunii.

urmare a indexării pensiilor și a prestațiilor sociale, a măririi salariilor din sectorul public, a transferurilor curente plătite de guvern și a cheltuielilor cu dobânzile. Se preconizează că salariile din sectorul public vor crește într-un ritm la fel de ridicat ca salariile din sectorul privat, ceea ce va permite menținerea competitivității sectorului public în calitate de angajator. Pe baza estimărilor Comisiei, se preconizează că, în 2024, orientarea fiscal-bugetară va fi expansionistă, situându-se la -1,6 % din PIB.

(13) Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, se așteaptă ca în 2024 să fie finanțate prin sprijin nerambursabil („granturi”) acordat prin Mecanismul de redresare și reziliență cheltuieli reprezentând 0,8 % din PIB, comparativ cu 0,3 % din PIB în 2023. Cheltuielile finanțate din granturi acordate prin Mecanismul de redresare și reziliență vor permite investiții de înaltă calitate și reforme de stimulare a productivității, fără a avea un impact direct asupra soldului bugetului public și a datoriei publice ale Lituaniei. Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, se așteaptă ca în 2024 să fie susținute prin împrumuturi acordate în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență cheltuieli reprezentând 0,5 % din PIB, comparativ cu 0,0 % din PIB în 2023.

(14) La 14 iulie 2023, Consiliul a recomandat[16] Lituaniei să mențină o poziție fiscal-bugetară solidă în 2024. În momentul execuției bugetelor pentru 2023 și al pregătirii proiectelor de planuri bugetare pentru 2024, statele membre au fost invitate să țină seama de faptul că Comisia va propune Consiliului deschiderea unor proceduri aplicabile deficitelor excesive bazate pe deficit, întemeindu-se pe datele privind rezultatele bugetare pentru 2023. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, soldul structural al Lituaniei este estimat la -0,8 % din PIB în 2024, de la 0,1 % în 2023, rămânând astfel aproape de obiectivul bugetar pe termen mediu al țării, și anume un sold structural de -1,0 % din PIB. Acest lucru este în concordanță cu recomandările Consiliului.

(15) În plus, Consiliul a recomandat Lituaniei să întreprindă acțiuni astfel încât să elimine treptat măsurile existente de sprijin de urgență în domeniul energiei, cât mai curând posibil în 2023 și 2024. Consiliul a precizat, de asemenea, că, în cazul în care noi creșteri ale prețului energiei ar face necesară adoptarea de noi măsuri de sprijin sau continuarea celor existente, Lituania ar trebui să se asigure că astfel de măsuri sunt destinate protejării gospodăriilor și întreprinderilor vulnerabile, pot fi susținute din punct de vedere bugetar și mențin stimulentele pentru realizarea de economii de energie. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, costul bugetar net[17] al măsurilor de sprijin de urgență în domeniul energiei este estimat la 0,3 % din PIB în 2023, la mai puțin de 0,1 % în 2024 și la 0,0 % în 2025. În special, compensarea TVA calculată pentru energia termică și apa caldă pentru consumatorii casnici va rămâne în vigoare în 2024. Se preconizează că măsurile de sprijin de urgență în domeniul energiei vor fi eliminate treptat, cât mai curând posibil în 2023 și 2024, ceea ce este în concordanță cu recomandările Consiliului.

(16) În plus, Consiliul a recomandat, de asemenea, Lituaniei să mențină investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor acordate în

[16] Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2023 privind Programul național de reformă al Lituaniei pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Lituaniei pentru 2023, JO C 312, 1.9.2023, p. 135.

[17] Această cifră reprezintă nivelul costului bugetar anual al măsurilor respective și include veniturile și cheltuielile și, după caz, exclude veniturile provenite din impozitele pe profiturile excepționale ale furnizorilor de energie.

cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale UE, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, investițiile publice finanțate la nivel național vor scădea, de la 3,5 % din PIB în 2023, la 3,3 % din PIB în 2024. Acest lucru se datorează investițiilor excepțional de mari realizate în 2023 în infrastructuri, inclusiv în domeniile apărării și securității. În comparație, investițiile publice finanțate la nivel național au reprezentat, în medie, 2,8 % din PIB în perioada 2019-2022. Ținând seama de acești factori suplimentari, se consideră că investițiile publice din 2024 respectă recomandările Consiliului. În schimb, se preconizează că cheltuielile publice finanțate din venituri obținute din fonduri ale UE, inclusiv din granturile acordate în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență, vor crește la 1,8 % din PIB în 2024 (de la 1,2 % din PIB în 2023).

(17) Având în vedere măsurile de politică cunoscute la data la care s-au formulat previziunile și în ipoteza menținerii politicilor actuale, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, deficitul public ar urma să fie de 2,2 % din PIB în 2025. Creșterea deficitului în 2025 reflectă în principal creșterea cheltuielilor sociale ca urmare a indexării pensiilor și a prestațiilor sociale; în paralel, se preconizează că veniturile vor rămâne stabile ca procent din PIB: creșterea preconizată a veniturilor din contribuțiile sociale și din impozitele indirecte va fi contrabalansată de scăderea veniturilor din impozitul pe profit ca urmare a eliminării treptate a „contribuției temporare de solidaritate” percepute în prezent de la bănci, precum și de scăderea preconizată a veniturilor din dobânzi, întrucât guvernul intenționează să își reducă depozitele în numerar deținute la banca centrală. Se preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va crește la 41,6 % până la sfârșitul anului 2025, fiind impulsionată de deficitul tot mai mare.

(18) Veniturile fiscale ale Lituaniei ca procent din PIB au crescut în 2023, dar sunt cu mult sub media UE. Acest lucru limitează finanțarea disponibilă pentru cheltuielile publice în domeniul asistenței medicale, al protecției sociale și al serviciilor publice generale. În 2022, veniturile din impozitele pe proprietate, care se numără printre impozitele cel mai puțin dăunătoare creșterii economice, s-au ridicat la doar 0,3 % din PIB, de aproximativ șapte ori mai mici decât media UE. Lituania a colectat mai puțin de jumătate din media UE din impozitele pe capital (ca procent din PIB), are unele dintre cele mai scăzute taxe pe transport din UE și este unul dintre puținele state membre care nu percep o taxă auto anuală. Cheltuielile publice pentru protecția socială au crescut în 2023, dar se situează în continuare cu mult sub media UE. Acest lucru se traduce prin niveluri relativ scăzute ale prestațiilor sociale și o acoperire limitată, pensiile pentru limită de vârstă fiind printre cele mai scăzute din UE în raport cu veniturile din muncă. Cheltuielile destinate serviciilor publice generale sunt deosebit de scăzute, gradul de finanțare (ca procent din PIB) fiind de mai puțin de jumătate din media UE. Insuficiența resurselor financiare alocate îngrijirilor de sănătate conduce la o proporție ridicată a nevoilor nesatisfăcute pentru pacienți și, în special, pentru grupurile cu venituri mici, la o dependență puternică de plățile directe și la incapacitatea de a le oferi profesioniștilor din domeniul sănătății salarii și condiții competitive.

(19) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) și cu criteriul 2.2 din anexa V la Regulamentul (UE) 2021/241, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Se preconizează că acestea vor contribui la abordarea eficace a tuturor provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări sau a

unui subset semnificativ al provocărilor respective. În acest interval scurt de timp, este esențial să se continue cu rapiditate implementarea efectivă a planului, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, pentru a stimula competitivitatea pe termen lung a Lituaniei prin tranziția verde și tranziția digitală, asigurându-se în același timp echitatea socială. Pentru ca Lituania să își poată îndeplini angajamentele asumate în plan până în august 2026, este esențial ca țara să continue punerea în aplicare a reformelor și a investițiilor prin abordarea întârzierilor care apar, incluzând mai ales reforma fiscală. Implicarea sistematică a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali, a societății civile și a altor părți interesate relevante rămâne esențială pentru a asigura asumarea pe scară largă a responsabilității pentru implementarea cu succes a planului de redresare și reziliență.

(20) În cadrul evaluării la jumătatea perioadei a fondurilor politicii de coeziune, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul (UE) 2021/1060, Lituania trebuie să revizuiască fiecare program până în martie 2025, ținând seama, printre altele, de provocările identificate în recomandările specifice adresate țării în 2024 și în Planul național privind energia și clima. Această revizuire stă la baza alocării definitive a fondurilor UE incluse în fiecare program. Chiar dacă Lituania a înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a politicii de coeziune și a Pilonului european al drepturilor sociale, persistă provocări și disparități regionale semnificative între regiunea capitalei și restul Lituaniei în privința activității economice, a investițiilor și a indicatorilor sociali. Este esențial să se accelereze punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune. Prioritățile convenite în cadrul programelor sunt în continuare relevante. Este important să se continue abordarea disparităților regionale, punându-se totodată accentul pe județele rămase în urmă. Îmbunătățirea calității serviciilor educative (inclusiv prin punerea în aplicare a Garanției europene pentru copii), sociale și de sănătate, precum și a accesului la acestea rămâne relevantă. Lituania ar putea, de asemenea, să utilizeze inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” pentru a sprijini transformarea industriei prin dezvoltarea și producerea de soluții digitale și în domeniul tehnologiei profunde care să fie inovatoare și să aibă o valoare adăugată ridicată, precum și de tehnologii și biotehnologii curate și eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, inclusiv în domeniul apărării și al dublei utilizări.

(21) Pe lângă provocările economice și sociale abordate de planul de redresare și reziliență și de alte fonduri ale UE, Lituania se confruntă cu o serie de provocări suplimentare legate de sistemele de sănătate și de pensii, de competitivitate, de serviciile publice, precum și de mediul înconjurător și de gestionarea resurselor.

(22) Lituania dispune de o gamă limitată de servicii de prevenire, de diagnosticare timpurie și de îngrijire primară, iar echipele de asistență medicală primară duc lipsă de competențe adecvate. Prin urmare, rata mortalității care poate fi evitată prin prevenire și tratament rămâne ridicată. Această situație este influențată de deficiențele existente la nivelul intervențiilor de prevenire, al screeningului și al administrării tratamentelor, dar și de factorii de risc comportamentali. Cheltuielile cu sănătatea continuă să fie printre cele mai scăzute din UE (doar 68,6 % din acestea au fost finanțate din fonduri publice în 2021). Lituania începe să ia măsuri legislative și să realizeze investiții pentru a consolida asistența medicală primară și preventivă, dar rezultatele în această privință nu s-au materializat încă.

(23) Chiar dacă prestațiile sociale și pensiile pentru limită de vârstă au crescut, în medie, în ultimii ani, capacitatea sistemului de impozitare și de prestații sociale de a atenua sărăcia (20,9 % față de 16,5 % în UE) și inegalitatea veniturilor (raportul

S80/S20 fiind de 6,39 față de 4,74 la nivelul UE) rămâne insuficientă în Lituania. Nivelul de adecvare a pensiilor pentru limită de vârstă în raport cu venitul anterior pensionării s-a deteriorat și rămâne extrem de scăzut. În 2022 (cele mai recente date disponibile), mediana veniturilor disponibile ale persoanelor în vârstă (65 de ani sau mai mult) a reprezentat 65 % din mediana veniturilor anterioare pensionării[18], fiind cu 15 puncte procentuale mai mică decât media UE. Acest din urmă decalaj între veniturile anterioare pensionării și cele de după pensionare s-a tot adâncit din 2014. În 2022, rata de înlocuire agregată a pensiilor pentru limită de vârstă[19], care măsoară cuantumul pensiilor ca procent din salariile anterioare pensionării înainte de impozitare, a fost cea mai scăzută din UE. Deși cuantumul pensiei medii plătite de fondul asigurărilor sociale de stat a crescut semnificativ (de la 277 EUR în 2017 la 539 EUR în 2023), acesta rămâne în continuare sub pragul sărăciei (564 EUR în 2023). Gradul general scăzut de adecvare a pensiilor duce la creșterea sărăciei în rândul persoanelor în vârstă. În 2022, rata riscului de sărăcie în rândul persoanelor în vârstă a fost una dintre cele mai ridicate din UE (39,5 % în Lituania față de 17,3 % în UE). În pofida progreselor înregistrate în ultimii ani, sărăcia energetică rămâne printre cele mai ridicate din UE. Abordarea acestor provocări ar contribui, de asemenea, la sprijinirea convergenței sociale ascendente, în conformitate cu analiza de țară din a doua etapă efectuată de serviciile Comisiei pe baza caracteristicilor cadrului de convergență socială[20].

(24) Disparitățile regionale persistă în Lituania, fiind exacerbate de evoluțiile demografice negative. Lituania se confruntă cu un decalaj semnificativ mai mare între zonele urbane și cele rurale în ceea ce privește riscul de sărăcie sau de excluziune socială în comparație cu media UE (10,7 puncte procentuale față de 0,4 puncte procentuale în 2022, calculată ca diferența în ceea ce privește ponderea populației). Pentru municipalitățile mai mici și mai izolate, devine din ce în ce mai dificil să asigure un acces eficient la asistență medicală de calitate, la educație, la serviciile sociale, la transporturi, energie, aprovizionare cu apă și la alte servicii publice, precum și să accelereze dezvoltarea economică. Municipalitățile nu cooperează îndeajuns pentru a pune în comun expertiza și investițiile astfel încât să intensifice și să îmbunătățească eficiența și eficacitatea furnizării de servicii publice. Un sistem de transport public fragmentat și dezvoltat în mod inegal, lipsa conectivității interne și a intermodalității[21], a planificării călătoriilor și a altor servicii de bază de transport de pasageri împiedică accesul la locuri de muncă și la servicii publice, în special în zonele izolate și în cele rurale, contribuind la disparitățile regionale. Lituania dispune de rețeaua de transport public cel mai puțin dezvoltată și cel mai puțin utilizată din UE, doar 5,3 % din deplasările călătorilor fiind efectuate prin mijloace de transport public, dintre care 0,9 % cu trenul. Coordonarea sistemului de transport public al Lituaniei, atât la nivel regional, cât și la nivel central poate fi îmbunătățită semnificativ.

(25) Lituania a cunoscut o creștere limitată a productivității, parțial din cauza unei neconcordanțe de competențe. Deși țara are una dintre ratele cele mai ridicate de absolvire a învățământului terțiar, deficitul de personal calificat reprezintă un obstacol

---

18 Mediana veniturilor disponibile pentru categoria de vârstă 55-64 de ani.

19 Indicatorul este definit ca raportul între mediana pensiilor brute individuale ale categoriei de vârstă 65-74 de ani și mediana veniturilor brute individuale ale categoriei de vârstă 50-59 de ani, excluzând alte prestații sociale.

20 SWD(2024) 132 final.

21 Caracteristica unui sistem de transport prin care cel puțin două mijloace de transport diferite sunt utilizate succesiv pentru a completa o secvență de transport „din poartă-n poartă”.

major în calea investițiilor pe termen lung pentru 72 % dintre firmele lituaniene, în timp ce doar 47 % dintre absolvenții de facultate găsesc un loc de muncă ce corespunde nivelului lor de educație. Implicarea partenerilor sociali în elaborarea programelor de studii și controlul calității programelor de studii din învățământul superior rămân slabe. Rețeaua de instituții de învățământ superior nu a fost adaptată la numărul tot mai mic de studenți și se va confrunta cu presiuni suplimentare odată cu intrarea în vigoare, în acest an, a unui nou sistem de admitere a studenților. Chiar dacă Lituania a prevăzut mai multe proiecte de reorganizare a instituțiilor sale de învățământ, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a spori eficiența rețelei de învățământ superior și pentru a consolida sistemul de cercetare fragmentat.

(26) Lituania se situează sub media UE în ceea ce privește diferiții indicatori de inovare, cum ar fi intensitatea cercetării și a inovării (C&I), parteneriatele public-privat și investițiile private în C&I. Cheltuielile publice cu C&I s-au ridicat la 0,53 % din PIB în 2022, și anume cel mai scăzut nivel din 2007 încoace. Normele complexe limitează accesul mediului academic și al întreprinderilor la măsurile publice de sprijinire în materie de C&I. Investițiile private în C&I au stagnat în ultimii ani și sunt de trei ori mai mici decât media UE. Acest lucru este agravat de accesul restrâns la finanțare, ceea ce împiedică dezvoltarea întreprinderilor inovatoare, în special a întreprinderilor mici și mijlocii, care se confruntă cu o disponibilitate limitată a surselor de finanțare alternative.

(27) Economia Lituaniei, în special industria sa, este cu mult mai puțin eficientă față de media UE în ceea ce privește utilizarea materialelor pentru a produce bogăție. Productivitatea resurselor a rămas în mod constant sub media UE începând din 2018, fiind marcată de o amprentă a materiilor prime mai mare. Rata de utilizare circulară a materialelor în Lituania a fost de trei ori mai mică decât media UE în 2022 (4,1 % față de 11,5 %) și nu a prezentat niciun indiciu de îmbunătățire din 2018. Aceasta înseamnă că aproximativ 96 % din totalul materialelor nu sunt reutilizate în Lituania, ceea ce indică o marjă considerabilă pentru îmbunătățirea sistemului fragmentat de sortare și de reciclare a deșeurilor și pentru promovarea utilizării materiilor prime secundare pentru crearea de valoare. În plus, trei sferturi din suprafața parcului imobiliar al Lituaniei au fost construite înainte de 1992, având drept consecință o eficiență energetică scăzută și un consum mai mare de energie (și o sărăcie energetică). Îmbunătățirea productivității resurselor poacostte reduce dependența de piețele volatile ale materiilor prime, poate diminua costurile de producție și, prin urmare, poate stimula competitivitatea prin creșterea eficienței, contribuind totodată la reducerea la minimum a impactului negativ asupra mediului. În același timp, două treimi din habitatele protejate în temeiul legislației UE se află într-o stare de conservare nefavorabilă, în timp ce doar jumătate din toate corpurile de apă de suprafață ating o stare ecologică bună. Lituania a înregistrat o pierdere semnificativă a biodiversității în peisajele sale agricole. Acest fenomen este ilustrat de scăderea cu aproape jumătate a populației de păsări din habitatele agricole în perioada 2000-2020. Mai mult, sectorul agricol este al doilea cel mai mare emițător de gaze cu efect de seră în Lituania și a înregistrat o creștere a emisiilor din 2005 până în prezent. În ansamblu, deficitul de investiții favorabile mediului a fost estimat la 2,2 % din PIB în Lituania în perioada 2014-2020, cu mult peste media UE, care este de 0,8 %. Ca atare, există încă posibilitatea de a alinia în continuare practicile agricole la obiectivele de mediu.

(28) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, în 2024, Consiliul a recomandat statelor membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin

intermediul planurilor lor de redresare și reziliență, pentru a pune în aplicare recomandarea privind politica economică a zonei euro. În ceea ce privește Lituania, recomandările 1, 2, 3 și 4 contribuie la punerea în aplicare a primei, a celei de a doua, a celei de a treia și a celei de a patra recomandări pentru zona euro.

RECOMANDĂ ca, în 2024 și în 2025, Lituania să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să prezinte planul bugetar-structural pe termen mediu în timp util. În concordanță cu cerințele Pactului de stabilitate și de creștere reformat, să limiteze creșterea cheltuielilor nete[22] în 2025 la o rată compatibilă cu menținerea deficitului public sub valoarea de referință de 3 % din PIB prevăzută în tratat și să mențină datoria publică la un nivel prudent pe termen mediu. Să asigure o finanțare adecvată pentru asistența medicală, protecția socială și serviciile publice generale.

2. Să abordeze întârzierile care apar pentru a permite punerea în aplicare continuă, rapidă și eficace a planului de redresare și reziliență, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, asigurând finalizarea reformelor și a investițiilor până în august 2026. Să accelereze punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune. În contextul evaluării la jumătatea perioadei, să continue să se concentreze asupra priorităților convenite, luând în considerare, în același timp, oportunitățile oferite de inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” în scopul de a îmbunătăți competitivitatea.

3. Să îmbunătățească rezultatele în materie de sănătate și reziliența sistemului de sănătate prin consolidarea asistenței medicale primare și prin extinderea asistenței medicale preventive. Să sporească gradul de adecvare a pensiilor pentru limită de vârstă, menținând, în același timp, sustenabilitatea sistemului de pensii. Să abordeze disparitățile regionale prin promovarea cooperării între municipalități în ceea ce privește îmbunătățirea accesului la serviciile publice, inclusiv la transportul public.

4. Să remedieze neconcordanța de competențe prin îmbunătățirea relevanței învățământului superior pentru piața forței de muncă. Să faciliteze investițiile private în cercetare și inovare. Să crească productivitatea resurselor pentru a progresa în direcția unei economii circulare.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu,
Președintele

[22] Conform articolului 2 punctul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263, „cheltuieli nete” înseamnă cheltuielile publice, excluzând cheltuielile cu dobânzile, măsurile discreționare privind veniturile, cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune, elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj și măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.